
Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Λόγος διεξαγωγής του σεμιναρίου

Το σεμινάριο διεξάγεται ως μέρος του Έργου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης «Τεχνική Βοήθεια ως προς τη Θεσμική Ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα» και απορρέει από την πρόσκληση του Έλληνα Υπουργού Εσωτερικών Παναγιώτη Σκουρλέτη (Μάιος 2017) να φιλοξενηθεί στη Θεσσαλονίκη το Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Δημοκρατία και τη Διακυβέρνηση (CDDG) σχετικά με τη διακυβέρνηση των μητροπολιτικών περιοχών.

Η δημοκρατική διακυβέρνηση μητροπολιτικών περιοχών δίνει υπόσταση στις αξίες και τα πρότυπα της δημοκρατίας, στα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου, ενώ αποτελεί προτεραιότητα καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα έρχονται να κατοικήσουν σε αυτές τις περιοχές.

«Η αποτελεσματική δημοκρατία και η καλή διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα είναι ουσιαστικές για την πρόληψη διενέξεων, την προώθηση της σταθερότητας, τη διευκόλυνση της οικονομικής και κοινωνικής προόδου και συνεπώς για τη δημιουργία βιώσιμων κοινωνιών όπου οι άνθρωποι θα θέλουν να ζήσουν και να εργαστούν και τώρα και στο μέλλον»¹.

Στόχος του σεμιναρίου είναι να παρασχεθεί στο Υπουργείο Εσωτερικών και στις αντιπροσωπείες της CDDG που συμμετέχουν σ' αυτό μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη διακυβέρνηση των μητροπολιτικών περιοχών, μέσα από την εμπειρία και τις καλές πρακτικές άλλων κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σ.Ε.). Για τον σκοπό αυτόν, η εκδήλωση φέρνει σε επαφή εκπροσώπους κρατών-μελών και μητροπολιτικών περιοχών με εμπειρογνώμονες, ενδιαφερόμενους φορείς της Ελλάδας και διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ΟΟΣΑ και METREX).

Οι μητροπολιτικές περιοχές θα πρέπει να θεωρηθούν ως ένα από τα σημαντικότερα σημεία στην επερχόμενη αναθεώρηση της ισχύουσας νομοθεσίας για τις διοικητικές δομές στην Ελλάδα. Η αξιολόγηση των διαφόρων πτυχών της μητροπολιτικής διακυβέρνησης στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, μαζί με την εξέταση των πρακτικών σε άλλες χώρες, θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημαντική προϋπόθεση για τον εμπλουτισμό της κατεύθυνσης και του περιεχομένου αυτών των μεταρρυθμίσεων.

Τέλος, η ανταλλαγή τέτοιων εμπειριών επιτρέπει τη διαμόρφωση της κατάλληλης σειράς ενεργειών, όπως τη συλλογή των βέλτιστων πρακτικών υπό μορφή κατευθυντηρίων ή τη δημιουργία μιας «εργαλειοθήκης» για τις ενδιαφερόμενες αρχές σε κράτη-μέλη.

---

¹ Τρίτη Σύνοδος Κορυφής αρχηγών κρατών των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Βαρσοβία, 2015.

Η διακυβέρνηση σε μητροπολιτικές περιοχές

Μια μητροπολιτική περιοχή ορίζεται ως η λειτουργική αστική περιοχή, όπου συνήθως ζουν τουλάχιστον 500.000 κάτοικοι. Μια λειτουργική αστική περιοχή είναι με τη σειρά της ένα πολεοδομικό συγκρότημα με έναν αστικό πυρήνα και περιβάλλουσα περιοχή που έχει συνεχή κατοίκηση, τα όρια της οποίας προσδιορίζονται από τον αριθμό των κατοίκων που εισέρχονται τακτικά στον αστικό πυρήνα.^{2 3}

Στο εσωτερικό μιας μητροπολιτικής περιοχής, υπάρχουν πολλές διαφορετικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν και που λειτουργούν σε διαφορετικά εδαφικά επίπεδα:

- Η εκπλήρωση των αναγκών εξυπηρέτησης ατόμων και κοινοτήτων σε γειτονίες (π.χ. προσωπικές και λειτουργικές υπηρεσίες), από την κοινωνική φροντίδα και την εκπαίδευση έως την απόρριψη απορριμμάτων,
- Ο συντονισμός της στρατηγικής ανάπτυξης ολόκληρης της μητροπολιτικής περιοχής (π.χ. χωροταξικός σχεδιασμός, μεταφορές, επενδύσεις στις υποδομές, διαχείριση απορριμμάτων, οικονομική και βιώσιμη ανάπτυξη), και
- Η υποστήριξη εθνικών και περιφερειακών στόχων πολιτικής για την προώθηση οικονομικής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Για να γίνει αυτό αποτελεσματικά, χρειάζεται:

- 'Εργασία χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς' - για την επίτευξη της συνεργασίας μεταξύ γειτονικών κοινοτήτων και εθνικών και περιφερειακών αρχών,
- 'Διακλαδική εργασία' - για την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ δημόσιων, ιδιωτικών και άλλων κλάδων, και
- 'Διακοινοτική εργασία' - για τη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων, γειτονιών και ενδιαφερομένων που απαρτίζουν συνολικά τη μητροπολιτική περιοχή.

Ωστόσο, για να θεωρηθεί όργανο διακυβέρνησης μητροπολιτικής περιοχής, προτείνεται να πληροί τέσσερα κριτήρια:⁴

- πρέπει να καλύπτει το κέντρο της πόλης και μεγάλο μέρος των υπόλοιπων τμημάτων της μητροπολιτικής περιοχής,
- οι εθνικές και υπο-εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στην οργάνωση της διακυβέρνησης της μητροπολιτικής περιοχής, ή η οργάνωσή του πρέπει να έχει καθεστώς υπο-εθνικής διακυβέρνησης,

---

² Ahrend, R., Gamper, C., and Schuman, A., 2014. *The OECD metropolitan governance survey. A quantitative description of governance structures in large urban agglomerations*. OECD Regional Development Working Papers, 2014/04. Παρίσι: OECD publishing. Διατίθεται στο: <http://dx.doi.org/10.1787/5jz43zldh08p-en>

³ Η μεθοδολογία περιγράφεται στο: OECD, 2012. *Redefining urban. A new way to measure metropolitan areas*. OECD publishing. Διατίθεται στο: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264174108-en>

⁴ Ahrend et al. 2014 όπ.π.

- ο οργανισμός πρέπει να εστιάζει πρωτίστως στη διακυβέρνηση ολόκληρης της μητροπολιτικής περιοχής π.χ. στον στρατηγικό σχεδιασμό της χρήσης της γης και στις μεταφορές, και
- πρέπει η εντολή του να του επιτρέπει να εργάζεται σε περισσότερα του ενός ζητήματα που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση μητροπολιτικών περιοχών.

Σε αυτό το πλαίσιο, αναγνωρίζεται ότι η βασική πρόκληση για τη διακυβέρνηση των μητροπολιτικών περιοχών είναι ο αποτελεσματικός στρατηγικός συντονισμός για την ενίσχυση της ευημερίας και της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης και της ενδοχώρας της.⁵ Η διακυβέρνηση των μητροπολιτικών περιοχών δεν είναι κρίσιμη μόνο για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους ενδιαφερόμενους στη μητροπολιτική περιοχή, αλλά συνεπάγεται και ευρύτερες επιπτώσεις. Η ανάπτυξη των μητροπολιτικών περιοχών αποτέλεσε σημαντική πτυχή της αστικοποίησης κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, με αποκλίσεις ως προς τα σχέδια αστικοποίησης μεταξύ της Ανατολικής/Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης.⁶ Δεδομένου ότι οι μητροπολιτικές περιοχές αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο από εθνικές και περιφερειακές κυβερνήσεις ως κομβικής σημασίας για τη συνολική οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καλή διακυβέρνηση και την παροχή υπηρεσιών, οι δομές μητροπολιτικής διακυβέρνησης γίνονται ολοένα και πιο κοινή πρακτική στις ευρωπαϊκές χώρες, συχνά εντός ενός πλαισίου περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Πρόγραμμα σεμιναρίου

Σε αυτό το πλαίσιο, το σεμινάριο συνεχίζει το εγχείρημα που ξεκίνησε το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Δημοκρατία και τη Διακυβέρνηση (CDDG) σχετικά με τις αρχές που διέπουν τη δημοκρατική διακυβέρνηση μητροπολιτικών περιοχών στην Ευρώπη. Εξετάζει επίσης:

- Προτάσεις από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση (πρόταση 1964(2013)) και το Κογκρέσο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης (πρόταση 392(2016) σχετικά με την 'καλή διακυβέρνηση μεγάλων μητροπόλεων').

Με την προβολή του έργου της CDDG, το εν λόγω ευρωπαϊκό σεμινάριο διερευνά την καλή διακυβέρνηση μητροπολιτικών περιοχών και λειτουργεί ως πόλος ανταλλαγής σχετικής εμπειρίας και γνώσεων με τους παρακάτω τρόπους:

- Επιτρέπει στα κράτη-μέλη και τις μητροπολιτικές περιοχές που επιθυμούν την ανάπτυξη νέων μηχανισμών για τη διακυβέρνησή τους, να μάθουν μέσω της ανταλλαγής με πιο έμπειρες μητροπολιτικές περιοχές (και τα κράτη τους).

---

⁵ Dijkstra, L., Garcilazo, E. and McCann, P., 2013. The economic performance of European cities and city regions: Myths and realities. *European Planning Studies*, 21(3), pp.334-354.

⁶ OECD, 2015. *Governing the city*. Παρίσι: OECD publishing. Διατίθεται στο: <http://www.oecd.org/publications/governing-the-city-9789264226500-en.htm>

- Προβάλλει τις καλές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί τόσο σε επίσημες δομές όσο και σε ανεπίσημες διαδικασίες μητροπολιτικής διακυβέρνησης, και που συμβαδίζουν με τις 12 αρχές της χρηστής διακυβέρνησης του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Επικοινωνεί προτάσεις ορθής πρακτικής και πρακτικές οδηγίες για τα κράτη-μέλη που ασχολούνται με την αναθεώρηση των πρακτικών οδηγιών ή την εφαρμογή νέων κανόνων διακυβέρνησης σε μητροπολιτικές περιοχές.

Το σεμινάριο θα εξετάσει δυο αλληλένδετες διαστάσεις μητροπολιτικής διακυβέρνησης, μαζί με προσεγγίσεις για την αναγνώριση των καταλληλότερων δομών διακυβέρνησης με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες των διαφορετικών αστικών περιοχών. Αυτές οι διαστάσεις είναι:

- Δομές διακυβέρνησης μητροπολιτικών περιοχών - Η εξέταση διαφορετικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση της πρόκλησης που αποτελεί η μητροπολιτική διακυβέρνηση ως προς την παροχή αποτελεσματικού και στρατηγικού συντονισμού σε κοινοτικούς φορείς για τη βελτίωση της ευμάρειας και της ανάπτυξης της πόλης. Διαφορετικές εθνικές και μητροπολιτικές απεικονίσεις θα συγκρίνουν πουλυεπίπεδες δομές διακυβέρνησης και διαχωρισμούς αρμοδιοτήτων σε μητροπολιτικές περιοχές και τις περιστάσεις κατά τις οποίες ισχύουν. Αυτό θα συμπεριλαμβάνει ρυθμίσεις για πρωτεύουσες. Έχουν ζητηθεί διαφορετικές μητροπολιτικές περιπτωσιολογικές μελέτες για την εξέταση μιας σειράς ερωτημάτων που σχετίζονται με τη μητροπολιτική διακυβέρνηση, έτσι ώστε να γίνει δυνατή η σύγκριση των μεν με τις δε.
- Συμμετοχική δημοκρατία σε μητροπολιτικές περιοχές - απεικονίσεις προσεγγίσεων που υιοθετούνται ως προς τη μητροπολιτική διακυβέρνηση, με στόχο την εμπλοκή των κατοίκων και άλλων ενδιαφερομένων ή/και την παρότρυνση για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία διαβούλευσης/λήψης αποφάσεων. Επίσης, η εφαρμογή πολιτικών για την αυξημένη και βελτιωμένη ένταξη των κοινοτήτων. Αυτό συμβαίνει επειδή: 'Αναγνωρίζεται ευρέως, όπως προκύπτει από τα ευρωπαϊκά πρότυπα, πως η ορθή αστική διακυβέρνηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει μηχανισμούς για τη συμμετοχή των πολιτών. Με αυτή την έννοια, οι μεγάλες μητροπόλεις αποτελούν τους 'φάρους' της τοπικής δημοκρατίας όπου καινοτόμες προσεγγίσεις και προκλήσεις γίνονται πιο ορατές απ' ό,τι αλλού, κυρίως λόγω των ιδιαίτερα σύνθετων αστικών και κοινωνικών καταστάσεων που αντιμετωπίζουν.'⁷

Δομές διακυβέρνησης για μητροπολιτικές περιοχές

Το 2014, ο ΟΟΣΑ παρουσίασε μια έρευνα που διεξήχθη σε 263 μητροπολιτικές περιοχές τουλάχιστον 500.000 κατοίκων σε 21 χώρες (με μέσο όρο κάτω από 2 εκατομμύρια και λίγο πάνω από 1 εκατομμύριο).⁸ Βρέθηκε ότι πάνω από τα δύο τρίτα μητροπολιτικών περιοχών του ΟΟΣΑ έχουν ιδρύσει φορείς για τον συντονισμό των υποχρεώσεων όλων των δήμων που απαρτίζουν τη μητροπολιτική περιοχή. Υπάρχουν τέσσερις ευρείες κατηγορίες μητροπολιτικών φορέων διακυβέρνησης μέσα σε αυτές, ενώ στην πράξη, όσο μεγαλύτερη είναι η μητροπολιτική περιοχή,

⁷ Κοινοβουλευτική Συνέλευση, 2013. *Ορθή Διακυβέρνηση μεγάλων μητροπόλεων*. Έκθεση στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, 4 Νοεμβρίου 2013. Doc: 13350:1.

⁸ Ahrend et al., 2014 όπ.π.

τόσο πιθανότερο είναι οι συνεργασίες τους να έχουν πιο επίσημη δομή. Οι τέσσερις κατηγορίες περιγράφηκαν από τον ΟΟΣΑ ως εξής:⁹

- a) Ανεπίσημη/αυτο-συντονισμός - Ανεπίσημες μέθοδοι συνεργασίας δημιουργούνται μόνο για την παροχή διαβουλεύσεων και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των δήμων στη μητροπολιτική περιοχή. Συνήθως δεν έχουν μέσα επιβολής και δεν προβλέπουν απευθείας επαφές με τους πολίτες ή με τα άλλα επίπεδα διακυβέρνησης. Έτσι, είναι λιγότερο πιθανό να εμπλέκονται σε άμεση παροχή υπηρεσιών. Ως προς τους νόμους, υπόκεινται μόνο σε τοπικές συμφωνίες μεταξύ των δήμων και των άλλων τοπικών εταίρων που συμμετέχουν. Έτσι, είναι σχετικά εύκολο να συσταθούν και να διαλυθούν. Αυτή είναι η πιο συνηθισμένη μορφή συνεργασίας και απαντάται στο 52 τοις εκατό των περιπτώσεων.
- b) Ενδοδημοτικοί φορείς - Αυτοί μπορούν να συσταθούν για τον συντονισμό ενός θέματος (π.χ. χωροταξικός σχεδιασμός, μεταφορές) ή για να παράσχουν ευρύτερο συντονισμό σε όλη τη μητροπολιτική περιοχή. Οι πιο συνηθισμένες υποχρεώσεις συμπεριλαμβάνουν την οικονομική ανάπτυξη, τον σχεδιασμό χρήσης της γης, τη διαχείριση αποβλήτων και τις μεταφορές. Συνήθως έχουν κάποια επίσημη βάση που παρέχεται από την κεντρική κυβέρνηση, πιθανόν μέσω νομοθεσίας. Οι υποχρεώσεις και οι δαπάνες των δήμων διαμοιράζονται μέσω θεσμικών συμφωνιών. Τέτοιου είδους διευθετήσεις ενδεχομένως να εμπλέκουν άλλες βαθμίδες διακυβέρνησης και άλλους κλαδικούς οργανισμούς (π.χ. επιχειρήσεις). Θα υπάρχει κοινός φορέας για τη διαχείριση της συνεργασίας, της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και των υποχρεώσεων. Οι φορείς-μέλη δεσμεύονται να λογοδοτούν. Αυτή η μορφή συνεργασίας απαντάται στο 24 τοις εκατό των περιπτώσεων.
- c) Υπερδημοτικοί φορείς - Αυτοί απαντούν όπου προστίθεται ένα επιπλέον επίπεδο διακυβέρνησης στη μητροπολιτική περιοχή πάνω από τους ήδη υπάρχοντες δήμους, δίνοντας καθορισμένες αρμοδιότητες και υποχρεώσεις στον μητροπολιτικό φορέα, συνήθως στρατηγικής φύσης (π.χ. στρατηγικό σχεδιασμό, μεταφορές, οικονομική ανάπτυξη και διαχείριση αποβλήτων). Αυτό μπορεί να συμπεριλαμβάνει άμεσα εκλεγμένο δήμαρχο και δημοτικό συμβούλιο, ή μια μη εκλεγμένη μητροπολιτική βαθμίδα. Θεσπίζεται με νομοθέτημα από την κεντρική κυβέρνηση. Η συνεργασία ενισχύεται με νόμιμα προσδιοριζόμενους διακριτούς ρόλους και υποχρεώσεις για φορείς ανώτερων και κατώτερων βαθμίδων. Αυτή η μορφή συνεργασίας απαντάται στο 16 τοις εκατό των περιπτώσεων.
- d) 'Μητροπολιτικές πόλεις' ειδικού καθεστώτος - Στην περίπτωση αυτή μια πόλη σε μια ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή αναβαθμίζεται και προικίζεται από την κυβέρνηση με 'ειδικό καθεστώς' που την τοποθετεί σε υψηλότερο σημείο σε σχέση με άλλους δήμους της μητροπολιτικής περιοχής. Αυτή η μορφή συνεργασίας απαντάται στο 8 τοις εκατό των περιπτώσεων. Ωστόσο, δε βρέθηκαν τέτοια δείγματα στην Ευρώπη.

Διαφορετικά παραδείγματα μητροπολιτικής διακυβέρνησης

Το παρόν σεμινάριο φέρνει σε επαφή εκπροσώπους από κράτη-μέλη και μητροπολιτικές περιοχές από όλη την Ευρώπη και θα ρίξει φως στην ποικιλομορφία των προσεγγίσεων μητροπολιτικής

---

⁹ OECD, 2015 όπ.π.

διακυβέρνησης, η οποία αντικατοπτρίζει τη διαφορετική γεωγραφική, ιστορική και αστική εξέλιξη διαφορετικών μητροπολιτικών περιοχών και τα εθνικά τους περιβάλλοντα. Οι προσεγγίσεις αυτές συμπεριλαμβάνουν επίσημα πλαίσια διακυβέρνησης και μηχανισμούς συμμετοχικής δημοκρατίας.

Ομιλητές από τον ΟΟΣΑ και τη METREX θα προβούν σε επισκόπηση των πλαισίων και προσεγγίσεων για τη μητροπολιτική διακυβέρνηση στην Ευρώπη. Σε εθνικό επίπεδο, θα περιλαμβάνονται εισηγήσεις από την Ελλάδα, την Ιρλανδία, τη Γαλλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο για τη μητροπολιτική διακυβέρνηση σε αυτές τις χώρες. Όσον αφορά τη συζήτηση σχετικά με πρωτεύουσες και μητροπόλεις, θα συμπεριλαμβάνονται η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη (Ελλάδα), οι Βρυξέλλες (Βέλγιο), η Ρίγα (Λετονία), το Ρέικιαβικ (Ισλανδία), η Στουτγάρδη (Γερμανία) και η Θαραγόθα (Ισπανία).

Όπως επισημαίνεται παραπάνω, συμμετέχοντες που εκπροσωπούν κράτη ή μητροπολιτικές περιοχές παρείχαν πληροφορίες για τις μητροπολιτικές τους περιοχές επί τη βάση ενός ερωτηματολογίου. Αυτό έχει συνταχθεί γύρω από τη μορφή της δομής διακυβέρνησης, και αντικατοπτρίζει το πλαίσιο του ΟΟΣΑ που παρατίθεται παραπάνω. Συνεπώς, τα είδη διακυβέρνησης μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:¹⁰

- a) Ήπιες - Ανεπίσημες μέθοδοι συνεργασίας, οι οποίες υπόκεινται σε τοπικές συμφωνίες μεταξύ των δήμων (και των άλλων τοπικών εταίρων) που συμμετέχουν.
- b) Ενδιάμεσες - Ένας δια-δημοτικός φορέας ή συμβούλιο(α) που θεσπίζεται με σκοπό τη διαχείριση της δια-δημοτικής συνεργασίας και της λήψης αποφάσεων σχετικά με έναν ή περισσότερους τομείς ευθύνης, π.χ. μεταφορές, χωροταξικός σχεδιασμός.
- c) Ισχυρές - Υπερδημοτικοί φορείς που θεσπίζονται ως επιπλέον επίπεδο διακυβέρνησης, ανώτερο από υπάρχοντες δήμους, είτε έχουν εκλεγεί άμεσα είτε έμμεσα (δήμαρχος ή/και πολιτικός φορέας).

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν: πότε θεσπίστηκαν οι διευθετήσεις μητροπολιτικής διακυβέρνησης; ποιοι είναι οι λόγοι θέσπισης διευθετήσεων μητροπολιτικής διακυβέρνησης; ποιος είναι ο πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής; ποιος είναι ο αριθμός των δήμων εντός αυτής; αν υπάρχει περιφερειακή βαθμίδα μεταξύ της μητροπολιτικής περιοχής και των εθνικών κυβερνήσεων; αν οι διευθετήσεις της διακυβέρνησης έχουν θεσπιστεί με εθνική νομοθεσία ή μέσω τοπικών ή περιφερειακών ενεργειών; ποιες λειτουργίες λαμβάνουν χώρα σε μητροπολιτικό επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση, οι συμμετέχοντες υπέδειξαν επίσης κατά πόσο η δική τους μελέτη αφορούσε διεύρυνση, μονοκεντρική, πολυκεντρική ή πολυπολική δομή. Εστιάζοντας σε θέματα πέραν της επίσημης διακυβέρνησης, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για τις προσεγγίσεις από κάτω προς τα πάνω ως προς την εμπλοκή των πολιτών ή άλλων ενδιαφερομένων στις διαδικασίες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων. Τέλος, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν τι πέτυχε και ποιες ήταν οι προκλήσεις και τα προβλήματα που χρειάστηκε να αντιμετωπιστούν.

---

¹⁰ Κογκρέσο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών, 2016. *Ορθή διακυβέρνηση σε μητροπολιτικές περιοχές*. Governance Committee, CG31(2016)17. 21 Οκτωβρίου 2016.

Η τελική έκθεση θα αντλήσει υλικό από όλους τους συμμετέχοντες στο σεμινάριο. Οι συμμετοχές που παραλήφθηκαν πριν το σεμινάριο έχουν σταχυολογηθεί σε μια σειρά από σύντομες περιπτωσιολογικές μελέτες.

Η πρώτη δέσμη αφορά διευθετήσεις διακυβέρνησης μητροπολιτικών περιοχών που δεν είναι πρωτεύουσες – Μητροπολιτική Περιοχή Άμστερνταμ και Μητροπολιτικές Περιοχές Ρότερνταμ και Χάγης (Ολλανδία), Περιοχή Στουτγάρδης (Γερμανία), και Μεσίνα (Σικελία, Ιταλία) - καθώς και μια περιπτωσιολογική μελέτη εν δυνάμει μητροπολιτικής περιοχής - Θαραγόθα (Ισπανία). Μία δεύτερη δέσμη απεικονίζει αστικές/μητροπολιτικές διευθετήσεις σε πρωτεύουσες: - Βρυξέλλες-Περιοχή Πρωτεύουσας (Βέλγιο), Αστική Περιοχή Λιουμπλιάνας (Σλοβενία) και Ρίγα (Λετονία).

a) Απεικονίσεις διακυβέρνησης μητροπολιτικής περιοχής

Μητροπολιτική Περιοχή Άμστερνταμ (AMA)

Σύνοψη πληροφοριών	
Πότε ιδρύθηκε;	Ήταν ανεπίσημο δίκτυο για 10 χρόνια. Η συμφωνία της Μητροπολιτικής Περιοχής Άμστερνταμ υπογράφηκε τον Ιανουάριο 2017.
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Ο φορέας μεταφορών (μέρος της περιοχής AMA) με νομοθεσία. Η AMA ως αποτέλεσμα τοπικής/περιφερειακής δράσης.
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	2,3 εκατομμύρια.
Αριθμός δήμων	33.
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Δύο επαρχίες οι οποίες εμπλέκονται στη δημιουργία και συμμετοχή στο δίκτυο.
Τομείς Ευθύνης	Οικονομική ανάπτυξη, μεταφορές, σχεδιασμός χρήσης γης, τουρισμός, στέγαση (πολιτική) - αλλά υιοθετήθηκαν και υλοποιήθηκαν από φορείς-μέλη και άλλους μητροπολιτικούς φορείς.
Αστική δομή;	Πολυκεντρική.

Η AMA αποτελεί υπόδειγμα του ήπιου ή ανεπίσημου μοντέλου. Διαφορετικοί εταίροι συνεργάζονται για να συμφωνήσουν σε πολιτικές που αφορούν τη μητροπολιτική περιοχή, οι οποίες μετά υιοθετούνται και υλοποιούνται από διαφορετικά μέλη και άλλους εταίρους. Αυτός ο τρόπος παρέχει ευρεία και στρατηγική προσέγγιση για την αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων στην κλίμακα της μητροπολιτικής περιοχής, ενώ υποστηρίζεται από ένα μικρό αλλά αποτελεσματικό εκτελεστικό γραφείο που χρηματοδοτείται από τους συμμετέχοντες στο δίκτυο. Η συνεργασία εκτείνεται ταυτόχρονα σε οκτώ ορθολογικές και προϋπάρχουσες υπο-περιφέρειες. Ωστόσο, υπάρχουν προκλήσεις ως προς τη δημιουργία ενός δικτύου που να έχει πρόσβαση σε οικονομικούς και εκτελεστικούς πόρους για την αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων όπως η

ενεργειακή μετάβαση, καθώς κι ως προς τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εμπλοκής δημοτικών και επαρχιακών εκπροσώπων στις διαδικασίες διαβούλευσης. Η εμπλοκή των κατοίκων γίνεται μέσω των δήμων που συμμετέχουν.

Μεσίνα

Σύνοψη πληροφοριών	
Πότε ιδρύθηκε;	2015.
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Εθνική νομοθεσία.
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	635.199.
Αριθμός δήμων;	108.
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Ναι, η Σικελία.
Τομείς Ευθύνης;	Μερίδιο ευθύνης στις μεταφορές, τον τουρισμό, τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και την εκπαίδευση.
Αστική δομή;	Πολυκεντρική.

Η Μεσίνα στη Σικελία περιγράφεται ως ισχυρό μοντέλο υπερδημοτικής προσέγγισης. Στην Ιταλία, οι μητροπολιτικές πόλεις αντικατέστησαν την πρώην 'επαρχία' των 14 σημαντικότερων πόλεων. Κυβερνώνται από έναν μητροπολιτικό δήμαρχο (δήμαρχο του κύριου δήμου) και το μητροπολιτικό συμβούλιο. Ωστόσο, το σύστημα διακυβέρνησης στη Σικελία είναι κάπως διαφορετικό, λόγω της σχετικής του αυτονομίας. Προς το παρόν, τις εκτελεστικές λειτουργίες του Συμβουλίου αναλαμβάνει ένας επίτροπος. Η διακυβέρνηση της μητροπολιτικής περιοχής βρίσκεται σε διαδικασία αλλαγής και ενδέχεται οι μελλοντικοί μητροπολιτικοί δήμαρχοι της Σικελίας να εκλέγονται άμεσα.

Μητροπολιτική περιοχή Ρότερνταμ και Χάγης (MRDH)

Σύνοψη πληροφοριών	
Πότε ιδρύθηκε;	Ισχύει από το 2015
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Η MRDH ιδρύθηκε ως αποτέλεσμα τοπικής/περιφερειακής δράσης.
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	2,3 εκατομμύρια.
Αριθμός δήμων	23.
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Ναι, η επαρχία της Νότιας Ολλανδίας. Η επαρχία και η MRDH πρέπει να συνεργάζονται αποτελεσματικά για τον συντονισμό του οικονομικού και χωροταξικού σχεδιασμού και των μεταφορών.
Τομείς Ευθύνης .	Οικονομική ανάπτυξη και μεταφορές.

Αστική δομή;

Πυκνή, πολυκεντρική χωροταξική δομή. Η MRDH σχηματίζεται από δύο παρόμοιες σε μέγεθος πόλεις, το Ρότερνταμ και τη Χάγη, καθώς και 21 δήμους μεσαίου και μικρότερου μεγέθους, οι οποίοι ναι μεν συνδέονται με υποδομή μεταφορών, αλλά όχι με γειτονικές αστικές περιοχές και οικισμούς. Αυτό αντικατοπτρίζει την πολυκεντρική χωροταξική δομή της Ολλανδίας σε πιο τοπική κλίμακα.

Η MRDH είναι υπόδειγμα του ενδιάμεσου μοντέλου, με φορέα μητροπολιτικής κλίμακας που δημιουργήθηκε το 2015 για τη διαχείριση των υποχρεώσεων σχετικά με τις μεταφορές και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Τη γενική διαχείριση έχουν οι 23 δήμαρχοι των δήμων της περιοχής. Οι φορείς των μελών εκπροσωπούνται επίσης από τους αντιδημάρχους τους σε δύο συμβούλια, των μεταφορών και της οικονομικής ανάπτυξης αντίστοιχα, καθώς και σε δύο συμβουλευτικές επιτροπές που απαρτίζονται από δύο συμβούλους ανά δήμο. Επίσης, οι δήμαρχοι του Ρότερνταμ και της Χάγης υπηρετούν ως πρόεδρος και αντιπρόεδρος της MRDH αντίστοιχα. Οι υποχρεώσεις για τις μεταφορές είναι υποχρεώσεις που μεταβιβάζονται από την κεντρική κυβέρνηση. Οι υποχρεώσεις για οικονομική ανάπτυξη βασίζονται στην (εθελοντική) συνεργασία και δεν συμπεριλαμβάνουν μηχανισμούς επιβολής. Συνεπώς, οι νομικές της αρμοδιότητες και οι οικονομικοί της πόροι σε αυτόν τον τομέα είναι σχετικά περιορισμένες. Ως 'θεσμός', η MRDH είναι σχετικά άγνωστη στους κατοίκους της μητροπολιτικής περιοχής, φαινόμενο διόλου ασυνήθιστο όπου εφαρμόζεται εκτεταμένη διακυβέρνηση αυτού του είδους, καθώς ο δήμος αναλαμβάνει την ενημέρωση των κατοίκων σχετικά με την MRDH. Οι διαφορετικοί εμπλεκόμενοι, δηλαδή η επαρχία, οι δήμοι, τα πανεπιστήμια και άλλοι τρίτοι, συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων με ποικίλους τρόπους. Για παράδειγμα, το 2016 οι 23 δήμοι συνεργάστηκαν με την επαρχία της Νότιας Ολλανδίας και τις γειτονικές περιφέρειες Drechstden και Holland-Rijnland για τη θέσπιση περιφερειακού προγράμματος επενδύσεων που αποτελείται από 150 έργα, το οποίο προέκυψε κατόπιν επείγουσας σύστασης στο πλαίσιο της εδαφικής ανασκόπησης του ΟΟΣΑ το 2015, η οποία αφορούσε τη δημιουργία επενδυτικής στρατηγικής γύρω από τον άξονα της ενδυνάμωσης της οικονομίας μέσω επενδύσεων στη συνδεσιμότητα, την οικονομική ανάπτυξη, την ενεργειακή μετάβαση και το περιβάλλον της πόλης. Παραμένουν οι προκλήσεις σχετικά με το πώς τα σωρευτικά πλεονεκτήματα θα ωφελήσουν το σύνολο της περιφέρειας.

Περιφέρεια Στουτγάρδης

Σύνοψη πληροφοριών	
Πότε ιδρύθηκε;	1995
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Από τη νομοθεσία του Ομοσπονδιακού Κρατιδίου της Βάδης-Βυρτεμβέργης, που επικυρώθηκε από το περιφερειακό εμπορικό επιμελητήριο.
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	2,7 εκατομμύρια.
Αριθμός δήμων	179.

Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Ναι. Ομοσπονδιακό Κρατίδιο της Βάδης-Βυρτεμβέργης.
Τομείς Ευθύνης	Οικονομική ανάπτυξη, μεταφορές, σχεδιασμός χρήσης γης μέσω υποχρεωτικού περιφερειακού πλαισίου, πολιτική στέγασης (σε περιφερειακό επίπεδο), παροχή ενέργειας, σχεδιασμός τοποθεσιών εντός του περιφερειακού σχεδίου.
Αστική δομή;	Πολυκεντρική.

Η περιφέρεια της Στουτγάρδης βρίσκεται μεταξύ των μεσαίων και ισχυρών δομών. Μολονότι δεν αποτελούσε προηγουμένως υπερδημοτικό φορέα, έχει άμεσα εκλεγμένο περιφερειακό συμβούλιο. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί έντονο πολιτικό αντίκτυπο, τοποθετώντας τα περιφερειακά ζητήματα ψηλά στην πολιτική ατζέντα και υποχρεώνοντας όλα τα πολιτικά κόμματα να καταθέτουν ξεκάθαρους προγραμματικούς στόχους ως προς την περιφερειακή ανάπτυξη. Η περιφέρεια της Στουτγάρδης έχει μακρόχρονη παράδοση σε επικοινωνιακές δράσεις με στόχο το ευρύ κοινό και τη συμμετοχή του στον σχεδιασμό. Πρόσφατα παραδείγματα συμπεριλαμβάνουν: αιολικά πάρκα, εμπορικές υποδομές μεγάλης κλίμακας και τον σχεδιασμό περιφερειακών μεταφορών. Ενώ κατά τα αρχικά στάδια υπήρξαν αντιδράσεις στην περιφέρεια, η αναγνώριση της αξίας της περιφερειακής συνεργασίας και οι πιθανές συνέπειες μιας ενδεχόμενης αποτυχίας αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο. Το γεγονός ότι το εγχείρημα ευοδώθηκε, οφείλεται στην οικονομική κρίση και την υποστήριξη τεράστιας μερίδας της Βουλής του Ομοσπονδιακού Κράτους.

Μητροπολιτική (υπο-περιφέρεια) Μονάδα Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Πότε ιδρύθηκε;	2010 η Μητροπολιτική (υπο-περιφέρεια) Μονάδα: N.3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης)
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	Μητροπολιτική (υπο-περιφέρεια) Μονάδα: 1.110.000 (2011)
Αριθμός δήμων;	Μητροπολιτική (υπο-περιφέρεια) Μονάδα: 14 δήμοι
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Ναι, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
Τομείς Ευθύνης;	Μητροπολιτική (υπο-περιφέρεια) Μονάδα: περιβάλλον και ποιότητα ζωής, χωροταξικός σχεδιασμός και αστική αναγέννηση, μεταφορές και επικοινωνίες, πολιτική προστασία και ασφάλεια
Αστικές δομές	Πιθανά Μονοκεντρική με τάσεις αστικής εξάπλωσης

Η «Μητροπολιτική επιτροπή» της Θεσσαλονίκης είναι επίσης μέρος της υλοποίησης της μητροπολιτικής διακυβέρνησης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Οι μητροπολιτικές αρμοδιότητες έχουν διευθετηθεί ρητά με γνώμονα τέσσερις στρατηγικούς κλάδους: μεταφορές και δίκτυα, περιβάλλον και ποιότητα ζωής, πολιτική προστασία και ασφάλεια, χωροταξικός σχεδιασμός και αστική αναγέννηση.

Οι υπάρχοντες μητροπολιτικοί θεσμοί συμπεριλαμβάνουν: (1) τον Οργανισμό Σχεδιασμού και Περιβαλλοντικής Προστασίας της Θεσσαλονίκης (ΟΣΠΠΘ) που συστάθηκε το 1985 και απορροφήθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής το 2014 (2) τον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών της Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ) που συστάθηκε το 1957 και τροποποιήθηκε πολλές φορές (1979, 2010 και 2017) αλλά λειτουργεί ακόμα.

Σαραγόσα (εν δυνάμει μητροπολιτική περιοχή)

Πότε ιδρύθηκε;	Μολονότι έχει σημειωθεί πρόοδος στις διαβουλεύσεις μεταξύ δήμων, δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή διευθέτηση μητροπολιτικής διακυβέρνησης εν ισχύ.
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Θα προϋποθέτει διαδικασία λήψης αποφάσεων σε Περιφερειακό (Αραγωνία) και εθνικό επίπεδο διακυβέρνησης.
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	Πόλη της Σαραγόσα - 700.000, πιθανή μητροπολιτική περιοχή - 800.000,
Αριθμός δήμων;	Πιθανόν 15 -21.
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Ναι, η κυβέρνηση της Αραγωνίας.
Τομείς Ευθύνης;	Δεν είναι ξεκάθαροι αυτή τη στιγμή. Πιθανόν να κινηθούν γύρω από μια σειρά στρατηγικών αρμοδιοτήτων, π.χ. στρατηγικός σχεδιασμός, μεταφορές, οικονομική ανάπτυξη, κ.λπ.
Αστικές δομές	Πολυκεντρική.

Η Σαραγόσα αποτελεί περιπτώσιολογική μελέτη μιας εν δυνάμει και όχι μιας πραγματικής διακυβέρνησης μητροπολιτικής περιοχής. Οι δομές που εξετάζονται πιθανόν να την τοποθετήσουν μεταξύ του ήπιου και του ενδιάμεσου μοντέλου. Το αποτέλεσμα της μητροπολιτικής διακυβέρνησης θα συνιστούσε μια περαιτέρω εξέλιξη της στρατηγικής ανάπτυξης της μητροπολιτικής περιοχής γύρω από τη Σαραγόσα, π.χ. της Ebropolis-Association που δημιουργήθηκε το 1994, με σκοπό τη χάραξη στρατηγικού σχεδίου για την πόλη και την περιβάλλουσα περιοχή, η οποία πλέον έχει εισέλθει στην τρίτη φάση της εξέλιξής της.

β) Παραδείγματα πρωτευουσών

Μητροπολιτική περιοχή Αττικής

Πότε ιδρύθηκε;	2010-Μητροπολιτική περιφέρεια Ν.3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης)
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	Περιφέρεια Αττικής 3.830.000 (2011)
Αριθμός δήμων;	Μητροπολιτική περιφέρεια: 66 δήμοι
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Ναι, Μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής - Περιφέρεια Αττικής
Τομείς Ευθύνης;	Μητροπολιτική περιφέρεια: περιβάλλον και ποιότητα ζωής, χωροταξικός σχεδιασμός και αστική αναγέννηση, μεταφορές και επικοινωνίες, πολιτική προστασία και ασφάλεια
Αστικές δομές	Πιθανόν πολυπολική, με σχέδιο διεύρυνσης (2 βασικοί πόλοι, Αθήνα και Πειραιάς και -τουλάχιστον- 10 διαδημοτικά κέντρα μεσαίου μεγέθους)

Οι μητροπολιτικές περιφέρειες προσδιορίστηκαν με τον Νόμο Καλλικράτη 3852/2010. Σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, οι μητροπολιτικές αρμοδιότητες έχουν διευθετηθεί ρητά και αφορούν τέσσερις κλάδους: μεταφορές και δίκτυα, περιβάλλον και ποιότητα ζωής, πολιτική προστασία και ασφάλεια, χωροταξικός σχεδιασμός και αστική αναγέννηση. Οι τέσσερις κλαδικές «μητροπολιτικές επιτροπές» που λειτουργούν στην Περιφέρεια της Αττικής αποτελούν μέρος της υλοποίησης των δομών μητροπολιτικής διακυβέρνησης.

Οι υπάρχοντες μητροπολιτικοί θεσμοί συμπεριλαμβάνουν: (1) τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας (ΟΡΣΑ) που θεσπίστηκε το 1985 και απορροφήθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής το 2014· (2) τον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ), που καλύπτει 52 δήμους· (3) την Περιφερειακή Ένωση Δήμων Αττικής (ΠΕΔΑ) που καλύπτει και τους 66 δήμους της Περιφέρειας Αττικής.

Βρυξέλλες-Περιφέρεια Πρωτεύουσας

Πότε ιδρύθηκε;	Το 1989, αλλά με ιστορική παράδοση ενδοδημοτικής συνεργασίας, η οποία ανέρχεται στα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα.
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Εθνική.

Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	Βρυξέλλες-Περιφέρεια Πρωτεύουσας - 1,2 εκατομμύρια. (Μητροπολιτική περιοχή Βρυξελλών - εν δυνάμει 1,8-2,6 εκατομμύρια).
Αριθμός δήμων;	Βρυξέλλες-Περιφέρεια Πρωτεύουσας - 19 (Μητροπολιτική περιοχή Βρυξελλών - εν δυνάμει έως 35 δήμοι).
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Αποτελεί περιφέρεια του Βελγίου, μαζί με τη Φλάνδρα και τη Βαλονία.
Τομείς Ευθύνης;	Συμπεριλαμβάνει: χωροταξικό σχεδιασμό, οικονομική ανάπτυξη, πολιτική στέγασης, τουρισμό, υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, οι τομείς ευθύνης καλύπτονται από κοινού με τους 19 δήμους.
Αστικές δομές	Μονοκεντρική.

Η περιφέρεια Βρυξέλλες-πρωτεύουσα εμπίπτει στο ισχυρό μοντέλο. Έχει δικό της κοινοβούλιο με 89 μέλη και αποτελεί μια από τρεις ομοσπονδιακές Περιφέρειες του Βελγίου. Ωστόσο, κάποιες από τις επικουρικές διευθετήσεις παρουσιάζουν μεγαλύτερη ομοιότητα με τις μεσαίες ή ηπιότερες διευθετήσεις, όπως η ένωση δήμων και υπηρεσιών των Βρυξελλών, η οποία δραστηριοποιείται στη διανομή νερού, αερίου και ηλεκτρικού ρεύματος, και η πιο ιστορική Brussels Agglomeration (βλ. παρακάτω). Πριν τη δημιουργία της περιφέρειας Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα, οι περιφερειακές αρμοδιότητες για τους 19 δήμους ήταν ευθύνη της Brussels Agglomeration, η οποία ιδρύθηκε το 1971 και διατηρεί ακόμα και σήμερα ορισμένες αρμοδιότητες. Από το 2011, η νομοθεσία παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας μεγαλύτερης μητροπολιτικής περιοχής για τις Βρυξέλλες, η οποία θα περιλαμβάνει πληθυσμό από 1,8 έως 2,6 εκατομμύρια και θα απαρτίζεται από έως 35 δήμους. Ωστόσο, αρκετά ζητήματα παραμένουν ανεπίλυτα. Εξετάζεται επίσης μια μελλοντική RER – ήτοι η μελλοντική ταχεία σιδηροδρομική γραμμή που θα συνδέει την περιφέρεια των Βρυξελλών και θα περιλαμβάνει 135 δήμους με πληθυσμό πάνω από 3 εκατομμύρια κατοίκους.

Αστική περιφέρεια Λιουμπλιάνα

Σύνοψη πληροφοριών	
Πότε ιδρύθηκε;	2006.
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Εθνική νομοθεσία, μέσω νομικής απόφασης υπογεγραμμένης και από τους 26 Δημάρχους.
Πληθυσμός της μητροπολιτικής περιοχής;	537.893
Αριθμός δήμων;	26.
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Όχι.
Τομείς Ευθύνης;	Μεταφορών, Τουρισμού, Υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης και παροχής ηλεκτρικού ρεύματος.
Αστική δομή;	Πολυπολική.

Η Αστική Περιφέρεια Λιουμπλιάνα απεικονίζει το ενδιάμεσο μοντέλο. Τα σημαντικότερα μέλη της είναι οι 26 δήμοι που απαρτίζουν τη LUR. Η εσωτερική τους συνεργασία είναι σημαντική για την προετοιμασία των σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης και την υλοποίησή τους και οργανώνεται από το Γραφείο της Αστικής Περιφέρειας Λιουμπλιάνα. Πρέπει να επισημανθεί πως η Λιουμπλιάνα έχει υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνθήκη της ως πρωτεύουσας της Σλοβενίας, όπως, για παράδειγμα, ο χωροταξικός σχεδιασμός και η ανάπτυξη. Οι τωρινές διευθετήσεις θεσπίστηκαν ως μέρος του στόχου της Λιουμπλιάνα να ενισχύσει τη θέση της ως ευρωπαϊκή μητρόπολη μέχρι το 2020.

Ρίγα

Πότε ιδρύθηκε;	Μακρόχρονη δημοτική παράδοση, αλλά τοπική κυβέρνηση ενός επιπέδου για τη Ρίγα, που ιδρύθηκε βάσει νόμου το 1994. Η θέση της Ρίγα ως πρωτεύουσας αναγνωρίστηκε από τη Βουλή το 2005.
Από εθνική ή τοπική ή περιφερειακή δράση;	Εθνική.
Πληθυσμός της πρωτεύουσας;	701.977
Αριθμός δήμων;	Ένας.
Υπάρχει περιφερειακή κυβέρνηση;	Όχι.
Τομείς Ευθύνης;	Ευρύ φάσμα δημοτικών υποχρεώσεων, όπως ισχύει και για άλλες πόλεις της Λετονίας, μαζί με την αναγνώριση των υποχρεώσεών της ως πρωτεύουσας.
Αστικές δομές	Πιθανόν μονοκεντρική.

Η Ρίγα διαφέρει από άλλες περιπτώσιολογικές μελέτες ως προς το ότι πρόκειται για πόλη και όχι για μητροπολιτική περιοχή, και ότι κυβερνάται από έναν και μόνο δήμο. Το 2003, το Δημοτικό Συμβούλιο της Ρίγα ετοίμασε ένα σχέδιο νόμου 'Νόμος της Ρίγα ως Πρωτεύουσας', που πρότεινε να διαφοροποιηθεί ο ρόλος της και η νομική της υπόσταση ως πρωτεύουσας. Ενώ αυτές οι προτάσεις δεν υποστηρίχθηκαν σε εκείνο το στάδιο από τη Βουλή, δόθηκε ιδιαίτερη αναγνώριση στην ειδική θέση της Ρίγα το 2005 μέσω του 'Νόμου περί τοπικών κυβερνήσεων'. Δόθηκε σημασία στις διπλωματικές, διεθνείς, ιστορικές και επικοινωνιακές αρμοδιότητες της πόλης εντός του κράτους.

Συνολικά, αυτές οι περιπτώσιολογικές μελέτες αποτυπώνουν μια πολυποικιλότητα ως προς την προσέγγιση που υιοθετήθηκε με γνώμονα τα διαφορετικά εθνικά και περιφερειακά περιβάλλοντα. Σε κάθε παράδειγμα, ενυπάρχει μια κρίσιμη ιστορία για τη συνεργασία στο πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, ως προς τον σχεδιασμό και την υλοποίηση διευθετήσεων μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Αποτυπώνονται επίσης οι διαδικασίες και πώς αυτές εξελίχθηκαν. Η ιστορική

διαδρομή αποτελεί σημαντικό παράγοντα ως προς την εμφάνιση και τη φύση της διακυβέρνησης μιας μητροπολιτικής περιοχής.

Παράγοντες επιτυχίας για τη μητροπολιτική διακυβέρνηση

Το παρόν σεμινάριο προσφέρει μια ευκαιρία συλλογισμού για τους παράγοντες επιτυχίας της μητροπολιτικής διακυβέρνησης, αντλώντας από την πολυποικιλότητα των συμμετεχόντων. Τυχόν πρακτικά αποτελέσματα θα εξεταστούν στο πλαίσιο της έρευνας του ΟΟΣΑ που αναφέρεται στο *governing the city*.¹¹ Εκεί γίνεται σαφές ότι δεν υπάρχει μια απλή, ετοιμοπαράδοτη λύση για τον σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Οποιαδήποτε προσέγγιση πρέπει να σχεδιαστεί λαμβάνοντας υπόψη τις γεωγραφικές και ιστορικές ιδιαιτερότητες, καθώς και την ευρύτερη κουλτούρα συμμετοχής των πολιτών, για να διασφαλιστεί ότι όλοι θα οικειοποιηθούν το εγχείρημα και θα το περιβάλλουν με εμπιστοσύνη, με γνώμονα πάντα τρεις κομβικούς παράγοντες:

- Τη φύση της πρόκλησης που συνεπάγεται ο οριζόντιος - μεταξύ δήμων και όλων των τομέων πολιτικής -, και ο κάθετος συντονισμός πολιτικών - με το κράτος και τους περιφερειακούς θεσμούς.
- Εάν χρειάζεται ισχυρότερο ή ηπιότερο πλαίσιο όσον αφορά τις αρμοδιότητες, τη χρηματοδοτική δομή, τον προϋπολογισμό και το προσωπικό.
- Τη σημασία να αντιμετωπίζεται ως νόμιμη και να εμπνέει την εμπιστοσύνη των πολιτών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων, του ιδιωτικού τομέα και άλλων βαθμίδων διακυβέρνησης.

Οι πρακτικές συμβουλές θα λάβουν υπόψη και θα εξετάσουν διαθέσιμα στοιχεία για παράγοντες που συνηγορούν στην επιτυχία:¹²

- *Κίνητρα για τη συνεργασία μέσω συγκεκριμένων μητροπολιτικών έργων* - Καλύτερα να προκύπτει συμφωνία γύρω από μια αναγνωρισμένη ανάγκη και μια ευκαιρία που συνδέεται με το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό υπόβαθρο της περιοχής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω απτών στόχων και πρωτοβουλιών για την εξασφάλιση υποστήριξης, βάζοντας μέσα στο κάδρο του εγχειρήματος το σύνολο της περιοχής.
- *Δημιουργία πνεύματος μητροπολιτικής οικειοποίησης του εγχειρήματος από τα ενδιαφερόμενα μέρη* - Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της μητροπολιτικής διακυβέρνησης χρηζουν ισχυρών υπερασπιστών και ηγεσίας. Αυτό θα πρέπει να συμβεί σε πολιτικό επίπεδο εντός της μητροπολιτικής περιοχής, αλλά να αφορά και άλλους ενδιαφερόμενους, όπως οι φορείς του ιδιωτικού τομέα, οι ΜΗ.ΚΥ.Ο., τα πανεπιστήμια και η κεντρική κυβέρνηση. Η οικειοποίηση του εγχειρήματος πρέπει να συμβεί και από τα πάνω προς τα κάτω και από τα κάτω προς τα πάνω.

---

¹¹ OECD, 2015 όπ.π.

¹² OECD, 2015 όπ.π.

- *Δημιουργία αξιόπιστων εργαλείων μητροπολιτικής χρηματοδότησης* - Χρειάζεται μελέτη για το πώς θα χρηματοδοτηθούν οι διευθετήσεις μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Τυχόν δομές και αρμοδιότητες θα πρέπει να συνάδουν με τη χρηματοδότηση και τους πόρους στελέχωσης που πιθανόν θα είναι διαθέσιμοι.
- *Σχεδιασμός κινήτρων και αποζημιώσεων για μητροπολιτικό συμβιβασμό* - Η συνεργασία σε πολλαπλά επίπεδα συνεπάγεται προκλήσεις. Η συνεργασία μεταξύ δήμων και άλλων ενδιαφερομένων λειτουργεί καλύτερα σε εθελοντική βάση όπου υπάρχει τοπική δέσμευση για την επιτυχία σε συνδυασμό με κίνητρα από το κράτος. Πρέπει επίσης να εξεταστούν οι βέλτιστοι τρόποι εμπλοκής σε οποιαδήποτε μεταρρύθμιση εκείνων που ενδεχομένως νιώθουν πως απειλούνται απ' αυτήν.
- *Σχεδιασμός μακροπρόθεσμης διαδικασίας μητροπολιτικής παρακολούθησης και αξιολόγησης* - Η δημιουργία αποτελεσματικής μητροπολιτικής διακυβέρνησης είναι χρονοβόρα διαδικασία, ανεξαρτήτως του πόσο ανεπίσημη και εθελοντική είναι. Καλό είναι η όλη διαδικασία να υποστηρίζεται από την κατάλληλη ανεξάρτητη έρευνα για την παρακολούθηση, αξιολόγηση και τεκμηρίωση.
- *Τυχόν πρωτοβουλίες για μητροπολιτική διακυβέρνηση πρέπει να αντιμετωπίζονται ως αναπόσπαστο κομμάτι μιας ευρύτερης πολυεπίπεδης μεταρρύθμισης στη διακυβέρνηση* - Το κράτος αποτελεί κρίσιμο εταίρο στην εξέλιξη της μητροπολιτικής διακυβέρνησης. Η μεταρρύθμιση είναι ισχυρότερη όπου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι μιας εθνικής προσπάθειας για την οικοδόμηση καλύτερων θεσμών και μιας ισχυρότερης και πιο βιώσιμης οικονομίας.

Αποτελέσματα σεμιναρίου

Με βάση το προηγούμενο έργο της CDDG που περιγράφεται παραπάνω και την προετοιμασία για το παρόν σεμινάριο, τα επιθυμητά αποτελέσματα είναι:

- Μια ευκαιρία για την ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων ως προς τις διαφορετικές προσεγγίσεις ορθών πρακτικών στη μητροπολιτική διακυβέρνηση σε διαφορετικές μητροπολιτικές περιοχές και εθνικά περιβάλλοντα. Αυτά θα καθοριστούν εντός συνολικού πλαισίου διαφορετικών μοντέλων μητροπολιτικής διακυβέρνησης.
- Μια έκθεση που θα προκύψει από το συνέδριο, η οποία θα συμπυκνώνει τα σημαντικά ζητήματα που έθιξαν οι συμμετέχοντες, μέσα από τις παρουσιάσεις και τη συζήτηση. Η παρούσα ανάλυση θα κάνει χρήση του πλαισίου σύγκρισης όπως παρατίθεται στο ερωτηματολόγιο για τους εισηγητές μελετών μητροπολιτικών περιπτώσεων. Θα εντοπίσει ορθές πρακτικές και διδάγματα προς αξιοποίηση.
- Η παροχή βοήθειας με τη μορφή πρακτικών οδηγιών για Κράτη-Μέλη ως προς την ανάπτυξη πολυεπίπεδων δομών και πολιτικών διακυβέρνησης για μητροπολιτικές περιοχές και οδηγιών για την ανάπτυξη και συνοχή της ενδοχώρας τους.
- Η ανάπτυξη εργαλείων όπως οι κατευθυντήριες οδηγίες, οι λειτουργικοί κατάλογοι ελέγχων ή τα κριτήρια αξιολόγησης σχετικά με τη δημιουργία και τη διαχείριση δομών

διακυβέρνησης μητροπολιτικών περιοχών, η οποία παρέχει πρακτική λειτουργική συνέχεια στην Πρόταση 392 (2016) περί «Ορθής διακυβέρνησης σε μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές» της Διάσκεψης.

Το σεμινάριο ενδεχομένως να δώσει πρακτική ισχύ σε προτάσεις όπως:

- Πρόταση Rec(2003)2 από το Συμβούλιο Υπουργών για τις υπηρεσίες γειτονιάς σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, ή
- Πρόταση Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης 1964 (2013) περί της καλής διακυβέρνησης μεγάλων μητροπόλεων.